

17. märtsil 1905 on Pärnu maakonnas Vana-Vändra wallas „Kadaka” Lutheriusu wallakooli.

I. kooliõpetaja

valimine. Palk 50 rubl. raha ja kooli maad, mis 106 wakamaad 14 loppa suured, 16 taatri 63. grooffi wäärtuses.

28. weebruaril 1905.
Wallawanema abi: A. Pertel.
7,8, Kirjutaja: R. Rieman.

Vana-Vändra vallavolikogu otsib Kadaka koolile õpetajat.

Täna 100 aastat tagasi

Koostanud emeriitprofessor **Heino Rannap**

1. märts

Varajase kevade tõttu on mitmel pool kuulda lõokese laulu, kuid Lõuna-Eesti lapsed ei saa kooli, sest “teed on otsakorral”.

3. märts

■ Valitsus otsustab: tsensuuri alt saavad lahti kõik suuremad ja väiksemad algupärased tööd selle tingimusega, et pärast raamatu trükkimist üks eksemplar tsensori kätte saadetakse, kes seitsme päeva jooksul lubab raamatut välja anda või saadab selle kohtusse. Määruse tõttu muutub siiski lihtsamaks ja kiiremaks õpikute kirjastamine.

■ Prof Cohni uurimuse järgi on 90% kooliealisi lapsi käsi-kiimlemise halva kombe küüsis. Professor soovib lapsi mitte viia tsirkusse, balletti vaatama ja piltide näitusele ning näidata üles teravat valvsust lugemismaterjali üle (Postimees).

4. märts

■ Tallinna suurima koguduse Kaarli kiriku organistiks valitakse linna koolide muusikaõpetaja Theodor Tedder.

■ Muhemaal põleb maha Kapi mõisa maa peal asunud õigeusu koolimaja. Õpilased käinud maja taga suitsetamas.

6. märts

Kolga-Jaani kihelkonna Lätkalu külakoolis on uue oreli sisseõnnistamine, mille ostmiseks on noor kooliõpetaja A. Puri kontsertide ja näitemänguga kogunud 150 rubla.

7. märts

■ Valitsus otsustab kõrgemad õppeasutused 1. septembrini kinni panna. “Waljuse abinõude läbi koolisi käima panna ei arwatud wõimalikuks,” lisab ajaleht Uudised.

■ Haridusminister teatab keskkoolide juhatajatele, et “kaswandikkude ülespidamise kohta eluwiisiraamatusse ainult kooli kaswatusteadline nõuukogu märkusi võib teha, mitte aga üksikud kooliõpetajad”.

10. märts

■ Olewik avaldab kriitilise ülevaate Vormsi saare hariduselust ja märgib: “koolilastel puuduvad kõige tarvilikumad asjad nagu kirjutusraamatud, suled, isegi ka kriihvliid”.

■ Saaremaa Laimjala valla volikogu keeldub õigeusu abikoolile muretsemast maakaarti, gloobust, inimeste sugutõugude, kodu- ja metselajate pilte, klassilampi ja petrooleumi – neid peab muretsema kihelkonna koolikuratoorium.

11. märts

Tartu Õpetajate Seminari ülemate klasside kasvandikud nõuavad direktorilt paremat toitu ja puhtust eluruumides.

12. märts

Suures tõrkumislaine levikus on erandiks Sindi vabrikutöölised, kes on eriti rahul vabriku 2-klassilise ministeeriumikooli ja sealse kuue mees- ja kahe naisõpetajaga ning sellega, et vabrik annab õpilastele tasuta kooliraamatud ja kirjutusmaterjali ning luteriusulistel on uus suur palvesaaliga 110 000 rubla maksnud koolimaja.

14. märts

■ Ilmub Eesti Üliõpilaste Seltsi läbiviidava rahvaviiside korjamise esimese aasta aruanne, mille järgi on muusikaõpetajad M. Hermann, A. Topman, muusikaüliõpilased J. Aavik, M. Saar jt korjanud kokku 1660 viisi.

■ Tallinna Karskuse Kuratooriumis toimub kooliõpetaja Jakob Westholmi loeng valguse mõjust mitteorgaanilise ja orgaanilise looduse pääle.

■ Kovno kubermangus Poniemone mõisas on avatud paruniproua Budbergi majapidamise kool igast seisusest neidudele. Kahe aasta jooksul õpetatakse koolis koduloomade ja -lindude kasvatamist, piimatalitust, aiavilja ja lillede kasvatamist 150 rubla suuruse aastamaksu eest.

15. märts

Rahvahariduse minister kinnitab Imperaatorliku Jurjevi Ülikooli üliõpilaste ühiselamu põhikirja. Ühiselamu on nähtud ette 150 üliõpilasele. Riik annab aastas 3000 rbl, ülejäänud kulud kannavad üliõpilased. Elanikele on ette nähtud mööbel, küte, valgustus, raamatukogu, lugemistuba, toateenindus, keev vesi tee jaoks. Sööklas maksavad üliõpilased ise.

16. märts

Heinaste meremeeste koolis lõpetatakse Peterburi ülemuste käsul kaptenieksamite vastuvõtmine. Neid eksameid saab nüüd teha vaid Rostovi või Bakuu merekoolis.

17. märts

■ Vana-Vändra kitsi vallavolikogu valib Kadaka koolile õpetajat (vt kuulutus!).

■ Kärstna valla volikogu kuulutab välja Kärstna ministeeriumikooli maja suuremaks ehitamise töö vähema hinna pakkujale. Pakkumine algab 700 rublast.

18. märts

■ Eesti kooliõpetajaid hämmastab teade Moskvast, kus hoiatatakse keskkooliõpetajaid, et nad õpilasi mitte millegagi ei ärritaks. Koolijuhatajaid hoiatatakse, et nad "ergulisi kooliõpetajaid iseäranis silmis peaks".

■ Ministrite komitee arutab koolide küsimust ja otsustab, et kõik koolid tuleb avada uuesti sügisel. Kui ka siis õpetus ei alga, tuleb kõik õpilased-üliõpilased õppeasutusest välja heita ja professorid lahti lasta.

19. märts

■ Põlva kihelkonna Moisekatsi mõisas toimub mõisatööliste ja talupoegade ülestõus, millest ka koolipoisid osa võtavad. Nõutakse vangistatud tõrkujate vabastamist. Kasakate kogupaugust langeb kolm meest.

■ Postimees avaldab uskumatu teate Kohila koolipoisist, kes kukkunud 4–5 m sügavusse vähese veega kaevu, olnud seal 24 tundi, enne kui külmast kange poiss päästeti.

20. märts

Peterburi Eesti Kooliseltsi üldkoosolek kinnitab eelmise aasta tulu 13 852 rbl ja kulu 14 199 rbl aruande ja otsustab eestseisuse ettepanekul viia koolid viieaastasele õppeajale.

21. märts

Tartu Reaalkooli jõuab haridusministri luba, mille alusel võib selles koolis õpetada eesti keelt õpilaste eneste kulul.

22. märts

■ Torma kihelkonna Tarakvere kooliõpetaja K. Abroi müüb "rutulise elukoha muutmise pärast õige odawalt uue puu-vedega kolme registriga ja nelja oktagiga hea kooli-oreli".

■ Riia õpperingkonna kantselei teatab haridusministeeriumisse saadetud palve pääle vastates, et "ministeeriumi palwet Jurjewi linna keskkoolides eesti keele õpetamise sisseseadmise asjus tarwilikuks tunnistati".

■ Ambla vallavolikogu otsustab asutada kohalike valdade kulul ministeeriumikooli Ambla ja Madise lastele, kuna haridusministeerium pole kohalike elanike palvet rahuldanud.

■ Haridusminister keelab keskkoolides lapsevanemate nõupidamised, "sest sarnased koosolekud mitte ei rahusta, vaid veel enam nurinat kooli korra vastu sünnitavad".

26. märts

■ Teatajas hakkab ilmuma läbi kolme numbrit ulatuv juhtkiri "Sõnake kooliküsimuste kohta", kus tõstatatakse seisukoht: rahvaharidus tõuseb siis, kui temast kõik korraldatud seltskonnakihid jõudumööda osa võtavad.

27. märts

Rõuge vallas Vastse-Nursi koolis korraldatakse näitemängu õhtu kooli raamatukogu hääks. Sakala andmetel kanti "Mulgi mõistus" ja "Nurjaläinud näitemäng" ning ilulugemised osalt kaunis hästi ette.

29. märts

■ Kolga-Jaani kihelkonna Lätkalu küla koolimaja põleb öösel maani maha. Magavad lapsed ja kooliõpetaja pääsevad siiski välja. Äsja ostetud kooliorel ja kõik õppeabinõud hävivad. Tule süütajaks arvatakse olevat noore meesõpetaja rivaal ühe talutüdruku armastuse võitmisel.

■ Ilmub K. A. Hermann'i "Noodi-õpetus," kus autor pakub kasutamiseks uued terminid: lahtitegemise märk (bekaar), ajamõõt (tempo), suruheli (sünkoop), wältus (helide kestus), wõbisemine (tremolo), kõwa helisugu (duur), pehme helisugu (moll) jt.

30. märts

Mitmes koolis tähistatakse eesti kirjakeele kujundaja, Tallinna gümnaasiumi kauaaegse õppejõu akadeemik F. J. Wiedemanni 100. sünniaastapäeva.

31. märts

■ Tallinna linnaamet valib linnamõisate ja -metsade valitsejaks alguskooliõpetaja hr Umbliat.

■ Haridusminister annab käsu kooliõpilaste enesetapmise vastu pühapäeviti koolides vaimulikke läbirääkimisi toime panna.

Järgneb.